

Příloha ke stanovisku APSPC k novele Školského zákona, § 16

Konkrétní příklady z praxe:

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga ve vzdělávání žákyně s mentálním postižením.

Žákyně navštěvující běžnou základní školu, 8.roč. ve školním roce 2024/2025.
(Dětský autismus středně těžké symptomatiky. Retardace expresivní i receptivní složky řeči. Úroveň mentálního výkonu dosahuje celkově spodního pásma lehkého mentálního postižení)

Do 4. ročníku byl doporučen v rámci PO – personální podpora – asistent pedagoga. Od 5.ročníku se však tato forma jevila jako nedostačující. Vzhledem ke zvyšující se náročnosti učiva a s přihlédnutím k úrovni rozumových schopností (*téměř hranice LMR a SMR*) bylo optimálním řešením doporučit dalšího pedagogického pracovníka. Je třeba zpracovat IVP, do strukturovaných úloh a pracovních listů zakomponovat učivo s modifikací a úpravou očekávaných výstupů na minimální doporučenou úroveň.

Optimálním řešením a plně v zájmu žákyně je tudíž doporučeno:

Personální podpora: 20h/týdně další pedagogický pracovník, ve výchovách a předmětech, kde se nevyskytují závažné výukové problémy je podpora doplněna asistentem pedagoga.

Bez možnosti využití PO - další pedagogický pracovník, by výuka žákyně v běžné škole nebyla realizovatelná. Možnost přeřazení na školu dle § 16 (9) není v dosahu místa bydliště možná.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga ve vzdělávání žákyně s těžkým zdravotním postižením.

Jedná se o žákyni se speciálními vzdělávacími potřebami (podle §16 odst. 9 školského zákona v platném znění) z důvodu závažného onemocnění, které omezuje možnost docházky do základní školy (na doporučení lékaře). Dívka se závažným kombinovaným postižením (SMA s dopadem i na možnost komunikace). Je plně imobilní (ležící) se nedokáže sama obrátit (je pravidelně polohována). Dopady primárního postižení jsou pro vzdělávání dívky velmi omezující (žákyně je závislá na podpoře dýchání pomocí plicního ventilátoru), podpora vzdělávání v jiném než školním prostředí je dlouhodobého charakteru. Z důvodu provedené tracheostomie je porozumění řeči možné pouze v náznacích – dívka artikuluje a snaží se verbálně komunikovat podle svých možností, ne vždy je jí ale dobře rozumět. Vzhledem k tomu, že již zvládá bez problémů psát, může se dorozumívat i tak, že píše vzkazy na dotykovém zařízení. Proto také již není potřeba využívat komunikační tabulku. Během výuky je potřeba

dívku odsávat. Druhý pedagog pracuje s dívkou pod metodickým vedením kmenového pedagoga a vede výuku v rozsahu 10 hodin týdně. Na výuku se učitelka připravuje a konzultuje i s dalšími pedagogy, kteří ve třídě, v níž je dívka zařazena, vyučují jednotlivé předměty. Vzájemná spolupráce pedagogů je velmi dobrá a efektivní. Vše probíhá s cílem co nejvíce zapojit dívku souběžně do výuky ve třídě a vzdělávat ji v oblastech, ve kterých je postup vpřed možný. Nyní v sedmém ročníku ZŠ.

Bez možnosti využití PO – další pedagogický pracovník, by žákyně nemohla plnit povinnou školní docházku.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga do třídy pro žáky s vadami řeči.

ZŠ v okresním městě má tři logopedické třídy s celkovým počtem 28 žáků. I přes poměrně nesourodou skupinu žáků (žák se sluchovým postižením, 2 žáci s PAS, několik žáků s těžkou formou ADHD, 2 žáci neverbální), nelze do třídy přiznat AP, neboť jde o třídu pro žáky s vadami řeči. Na počet žáků vychází 28 hodin druhého pedagoga z PHAmax. SPC aktuálně doplňuje jeden celý úvazek dalšího pedagoga na žáka se sluchovým postižením a ADHD.

Pokud by nebyla možnost využít PO další pedagogický pracovník, ředitel ZŠ by některé žáky do paragrafové třídy nepřijal. Ti by měli možnost vzdělávat se v běžné třídě ZŠ, avšak s výrazně nižší kvalitou vzdělávání, pravděpodobně s podporou asistenta pedagoga pro každého žáka, což by bylo v konečném důsledku výrazně dražší.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga ve vzdělávání žáka s PAS.

Žák s Aspergerovým syndromem, v září 2024 nastupuje do 6. ročníku ZŠ. Symptomatika PAS je závažná, bez poruch intelektu, funkční jazyk je zachován. V sociálně komunikačním chování je pasivní. Reciprocita v sociálně komunikačním kontaktu výrazně omezena. Má dlouhodobé obtíže s udržováním přiměřené kvality vztahu s vrstevníky. V sociálních situacích se hůře orientuje, neprojevuje zájem o interakci a komunikaci s druhými. Sleduje své zájmy a záměry. Omezená schopnost introspekce a orientace v emocích, nápadnosti v neverbální komunikaci. Patrná ulpívavost na oblíbených tématech, konverzace postrádá vzájemnost, vztahy s vrstevníky se nerozvíjí, ve škole nemá žádné kamarády. Od předškolního věku se projevují obtíže v adaptabilitě, neochotně přijímá změny, potřebuje se na ně dopředu připravit. Ze strany rodičů referovány stereotypní pohyby a sensorické atypie. Přidružené obtíže: dg. porucha aktivity a pozornosti (ADHD) stanovená psychiatrem. Myšlení a chování je rigidní, funkčnost chlapce ve škole je negativně ovlivněna sníženou frustrační tolerancí, rychlou unavitelností, intenzivními a nepřiměřenými reakcemi na neúspěch. Výkon chlapce je významně ovlivněn zájmem o danou činnost či aktivitu. Motivovat ho k práci, která ho nezajímá, je velmi náročné. Během posledního vyšetření si nahlas brouká, polehává, nechce plnit časově náročnější úkoly a úkoly, kde musí psát. Na většinu otázek odpovídá: „Já nevím.“ Z náhledu ve výuce na jaře 2023 bylo patrné, že podpora asistenta pedagoga je zcela nezbytná po celou dobu pobytu chlapce ve škole, a to i z důvodu závažného chování náročného na péči. Narušuje výuku hlasitými zvuky, odcházením z pracovního místa do relaxačního koutku, má časté sociálně nepřiměřené a nevhodné komentáře směrem k spolužákům i pedagogům. Přestože svými projevy zbytek třídy každodenně ruší, sám není tolerantní ani k náznaku vyrušování kohokoli ze svých spolužáků. Ty nahlas a vulgárně napomíná. V minulosti došlo i k projevům fyzické

agrese vůči ostatním dětem a projevům sebepoškozování, zpravidla v reakci na vlastní selhání či neúspěch (škrčení se, vyklánění z okna, sebevražedné proklamace). Ukázalo se, že podpora asistenta pedagoga nemůže nahradit práci učitele a ani přes maximální podporu asistenta pedagoga se nedařilo zapojit chlapce aktivněji do výuky. Zhoršovala se unavitelnost a chování. První vyučovací hodinu chlapec během podzimu 2023 standardně prospal, během druhé hodiny polehával, byl pasivní, odmítal se zapojovat do výuky, práce ve dvojicích či skupinové práce. Mnohdy za celý den nesplnil ve třídě žádnou práci, ničil zadané pracovní listy a písemné práce, popř. vyžadoval maximální pozornost pedagoga, průběžné vedení a kontrolu, nadstandardní a individuální vysvětlení postupu za použití strukturalizace a vizualizace, čímž došlo k omezení výuky celé třídy, neboť učitel se musel věnovat nadstandartně uvedému žákovi. Na základě konzultací s pedagogy a dalšího náhledu ve výuce na jaře 2024 proto byla doporučena podpora dalšího pedagogického pracovníka na celý úvazek, která se ukazuje jako velmi efektivní. Žák potřebuje vzhledem k nízké frustrační toleranci, zvýšené unavitelnosti a závažnému chování náročnému na péči k naplnění svého intelektového potenciálu maximální možnou podporu a vedení pedagoga, kterou není možné efektivně poskytnout bez dalšího pedagoga ve třídě.

Bez možnosti využití PO - další pedagogický pracovník, by došlo k výraznému zhoršení kvality vzdělávání celé třídy.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga ve vzdělávání žáka se sluchovým postižením.

Žák s postižením více vadami (těžké sluchové postižení, NKS – nesymptomatická a ADHD). Rodiče si uvědomují, že jejich syn potřebuje speciální vzdělávání, ale dojíždět do ZŠ pro SP nemohou, je to pro ně z vícero hledisek neschůdné. Blíže domovu se nachází škola, která disponuje logopedickými třídami. Ve třídě je celkem 9 žáků – velmi těžké diagnózy (PAS, vývojová dysfázie, ADHD). Po dohodě se školou je k žákovi doporučen další pedagog – surdoped, který může uplatňovat ve vzdělávání žáka požadované specifické metody práce (výuka českého jazyka jako cizího, modifikovat vzdělávání podle možností žáka, používat odlišné učebnice apod.)

Současně tento pedagog pracuje i s dalším žákem s těžkým sluchovým postižením na úrovni hluchoty, nadaným. S tímto žákem pracuje individuálně v rámci obohacování učiva, v komunikaci se zohledňují žákovy potřeby – tzv. totální komunikace s využitím znakového jazyka, prstové abecedy, odezírání a psané formy jazyka.

S kmenovým učitelem se doplňují a využívají takové metody práce, aby byli žáci co nejméně odloučeni od ostatních žáků ve třídě, úzce spolupracují se školními speciálními pedagogy.

Bez možnosti využití PO - další pedagogický pracovník, by výuka žáka s postižením více vadami nebyla v běžné škole realizovatelná. Přerazení na školu zřízenou dle § 16 (9) není v možnostech zákonných zástupců.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga ve vzdělávání žáka s PAS.

Žák s PAS, Aspergerým syndromem – středně až nízko funkční, s těžší symptomatikou, typ aktivní - zvláštní, přidružená ADHD, kognitivní schopnosti v normě, sociální desinhibice,

výrazná sociální neobratnost – schází sociální intuice i takt, emoční instabilita, nízká frustrační tolerance, snížená adaptabilita, značně nepružná reaktivita.

V září 2018 nastoupil do 1. ročníku ZŠ, kde se vzdělával s podporou asistenta pedagoga. Navázal dobrý vztah s AP, problémy se objevily při změně AP ve druhé třídě. Při pandemii Covid 19 se zhoršil psychický stav chlapce. Vzdělávání v kolektivu třídy bylo pro žáka velmi obtížně zvládnutelné. Přetížení a únava se projevovala nevhodným chováním a agresivitou vůči spolužákům i vyučujícím. Od 1. 9. 2021 proto SPC doporučilo vzdělávání s podporou dalšího pedagoga. Ve školním roce 2023/2024 přestoupil do paralelní třídy, změna kolektivu mu velmi prospěla. Na základě konzultací a náhledu ve třídě je podpora druhého pedagogického pracovníka velmi efektivní, daří se naplňovat chlapcovy vzdělávací cíle. Pan učitel citlivě předchází případným konfliktům, citlivě reaguje na nepředvídatelné situace. S jeho podporou se začíná zapojovat do sociálních interakcí se spolužáky. Prodlužuje se doba, po kterou je schopen se vzdělávat společně se spolužáky, zlepšila se atmosféra ve třídě, ubylo konfliktů se spolužáky i pedagogy, zmírnila se agresivita chlapce i projevy suicidálního chování. I nadále je žák velmi impulzivní, vznětlivý, urputný a hlučný, velmi špatně se přizpůsobuje kladeným požadavkům, nerespektuje autority, narušuje výuku, vyžaduje, aby jeho požadavky byly okamžitě splněny. Při nevyhovění jeho požadavkům nastupuje afekt s verbální a brachiální agresí vůči předmětům i lidem. Vzhledem k diagnóze žáka a z ní vyplývajících deficitů je i nadále nezbytná individuální podpora dalšího pedagogického pracovníka při vzdělávání.

Bez možnosti využití PO - další pedagogický pracovník, by nemohl žák plnit povinnou školní docházku a v jeho přítomnosti ve škole bez podpory pedagogického pracovníka – učitele, došlo by k výraznému zhoršení kvality vzdělávání celé třídy.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga při vzdělávání žáka s onkologickým onemocněním.

Chlapec je v péči odborných lékařů pro onkologické onemocnění, celý rok v aktivní léčbě vzdělávání neprobíhalo. Prodělal resekci tumoru (aktuální lékařské zprávy nám tatínek poskytl) a onkologickou léčbu. V průběhu onemocnění došlo k výpadkům paměti (opakovaný komatózní stav). Před onemocněním míval jedničky z ČJ, vlastivědy, má rád AJ, z D byl nejlepší ve třídě. Přetrvává neurologický deficit, porucha paměti, porucha polykání, řeči, neudrží rovnováhu, vydrží sedět jen chvíli. Rehabilituje doma, těžká porucha soustředění, rychle nastupující únava. Lékař nedoporučil pobyt mezi spolužáky ve třídě, v kolektivu – riziko onemocnění a zhoršení zdravotního stavu. Dopady chlapcova onemocnění do vzdělávání, jsou takového rázu, že je nutné omezit docházku do školy a nastavit způsob vzdělávání v **domácím prostředí**. Vzdělávání realizuje pedagog školy a v doporučených 2 hodinách výuky denně by měly být probrány všechny předměty vyučované běžně ve škole (mimo výchov). Výuku tento pedagog vede ve spolupráci s kmenovými pedagogy. Po případném návratu chlapce do školy bude druhý pedagog v této třídě, protože chlapec i pak bude potřebovat využívat zvýšený individuální přístup a podle potřeby i individualizovanou výuku s ohledem na jeho zdravotní stav. Ve třídě jsou další tři žáci s PO 3, a dva žáci s PO 2, kterým již pomáhá asistent pedagoga. Nyní je chlapec v 8.ročníku ZŠ.

Bez možnosti využití PO - další pedagogický pracovník, by žák nemohl plnit povinnou školní docházku.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga při vzdělávání žáků s mentálním postižením.

V základní škole s kapacitou 275 žáků v menší obci bylo nutné zajistit vzdělávání žáků s mentálním postižením v běžné třídě. Vzhledem k jejich specifickým vzdělávacím potřebám, výrazně pomalému tempu práce nejen při nácviku čtení, psaní a počítání, ale v průběhu celé výuky, nebylo možné využít podporu asistentem pedagoga, jehož dovednosti nejsou dostačující (vzhledem k jeho kvalifikaci, neznalosti metodiky, didaktiky a postupů při expozici učiva atd.). Nezbytné bylo třídu podpořit druhým pedagogem, který úzce spolupracoval se školním speciálním pedagogem. K naplnění speciálních vzdělávacích potřeb těchto žáků v inkluzivním vzdělávání je možnost zachování podpůrného opatření další pedagogický pracovník nenahraditelná.

Bez možnosti využití PO - další pedagogický pracovník, by nebyla na jedné straně zajištěna kvalita vzdělávání žáků s mentálním postižením a na druhé straně by došlo k výraznému zhoršení kvality vzdělávání celé třídy.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga při vzdělávání žáka s PAS.

Žák dg. dětský autismus ve věku 11,5 let s intelektovými schopnostmi v pásmu průměru byl i přes opakované snahy o začlenění do vzdělávacího procesu v běžné škole, byl rok vzděláván dle §41 v domácím prostředí. Pro rodinu byl tento způsob vzdělávání žáka obtížný a velmi zatěžující. Po konzultaci s pracovníky SPC bylo navrženo vzdělávání ve škole zřízené dle §16 odst. 9 ŠZ. Zpočátku zařazen do třídy pro žáky s PAS, vzděláván dle IVP. Ve třídě pracují souběžně dva pedagogičtí pracovníci, z nichž jeden je asistent pedagoga. S ohledem na přítomnost četných projevů obtížně zvladatelného chování žáka bylo doporučeno zpracování Krizového plánu,

Projevy chování žáka výrazně narušují výuku ve třídě, a to jak v hodinách vedených třídní učitelkou, tak především v hodinách pedagogů, kteří ve třídě vyučují pouze jednu nebo dvě vyučovací hodiny týdně, často koncové - zde již bývá situace vyhrocená, školou bylo přistoupeno i k udělení kázeňských opatření. V rámci prevence se doposud velmi osvědčily pravidelné ranní individuální rozhovory žáka s paní učitelkou třídní před začátkem výuky, přispívaly k většímu klidu žáka, alespoň v úvodních hodinách. Částečně se osvědčil i motivační systém k ohodnocení chování a spolupráce žáka při výuce.

S ohledem na přítomnost četných projevů obtížně zvladatelného chování i kolísání přesvědčenosti žáka je doporučeno výuku realizovat v kombinaci skupinové a individuální výuky, v hlavních vyučovacích předmětech nebo předmětech naukových ideálně mimo kmenovou třídu s podporou dalšího pedagogického pracovníka, toto opatření umožní individualizaci přístupu, minimalizaci rušivých vlivů okolí i na okolí, prostor pro případné obohacování učiva či zklidnění projevů chování žáka. Pro zajištění individualizace přístupu, úprav organizační stránky výuky a zefektivnění vzdělávacího procesu všech žáků třídy bylo dále doporučeno využití podpory Dalšího pedagogického pracovníka v úvazku 40 hodin týdně.

Bez možnosti využití PO - další pedagogický pracovník, by nebylo možné žáka ve škole vzdělávat. Ohrožená by byla i kvalita vzdělávání ostatních žáků s PAS ve třídě a došlo by k výraznému zhoršení kvality vzdělávání celé třídy.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga u žákyně po úrazu.

Dívka, první čtyři roky zařazená v běžné škole bez podpory. Po úrazu diagnostikováno rozsáhlé posthypoxické postižení mozku, přetrvávající porucha vědomí na úrovni apalického syndromu. Stále je v domácí péči. Už bez podpory dýchání ale s tracheostomií. Běžný postup, kdy zařazení do vzdělávacího programu odpovídá intelektovým schopnostem dítěte, zatím nelze u dívky použít, neboť její intelektové schopnosti nejsou t.č. vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu standardními diagnostickými metodami měřitelné. Vzhledem k závažnému zdravotnímu stavu dívky není ani možná docházka do školy. Vzdělávání je možné pouze v domácím prostředí a je vedeno pedagogem, který je zařazen do kmenové třídy žákyně a bude za ní docházet na dvě hodiny denně. V dalším sledovaném období bude výuka postupovat na podkladě Individuálního vzdělávacího plánu, který bude vycházet z aktuálního zdravotního stavu žákyně. Nezbytné je využívání prvků bazální stimulace (paní učitelka má příslušné vzdělání a kurz). Výstupy běžných vzdělávacích programů zatím neodpovídají možnostem žákyně, jsou proto upravovány průběžně k možnostem dívky - v současné době je možné vycházet pouze z konceptu bazální stimulace, podle možností bude postupně možné po zlepšení stavu doplňovat i o učivo (po průběžné speciálně pedagogické a pedagogické diagnostice). Dívka je nyní v pátém ročníku základní školy.

Bez možnosti využití PO - další pedagogický pracovník, by žákyně nemohla plnit povinnou školní docházku.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga u žáků s těžkou vadou řeči.

Do ZŠ v obci s rozšířenou působností přišlo k zápisu šest žáků s těžkou formou vývojové dysfázie, z toho dva prakticky neverbální. (V obci je logopedická třída v MŠ, kam všech šest dětí docházelo). Do třídy bude docházet ještě žákyně s LMR a chlapec s převodní nedoslýchavostí kompenzovanou sluchadly. Kromě toho zde budou vzděláváni 2 žáci s odlišným mateřským jazykem. Celkem bude ve třídě 26 žáků (třídou nelze z kapacitních důvodů rozdělit). Na základě doporučení SPC bude ve třídě další pedagogický pracovník (speciální pedagog se SZZ z logopedie) a asistent pedagoga na 20h/týden. Pokud by nebylo možné zapojit do výuky dalšího pedagoga, ani za pomoci dvou AP by výuka neměla patřičný efekt. Pro žáky s NKS jsou potřebné speciálněpedagogické metody a využití AAK, což není v kompetenci AP.

Bez možnosti využití PO - další pedagogický pracovník, by nebyla na jedné straně zajištěna kvalita vzdělávání žáků s NKS a na druhé straně by došlo k výraznému zhoršení kvality vzdělávání celé třídy.

Příklad doporučení personální podpory v podobě dalšího pedagoga u neslyšícího žáka.

Žák s velmi těžkou sluchovou vadou po OŠD a opakování 1. ročníku. Nyní navštěvuje 3. ročník běžné ZŠ v místě bydliště. Chlapec zahájil vzdělávání bez vybudované funkční komunikace. Nebylo v silách rodiny zajistit dojíždění do ZŠ pro SP v krajském městě, internátní pobyt neakceptovali. První ročník zahájil žák s podporou asistenta pedagoga, jenže tato podpora nebyla efektivní a dostatečná. Proto byl doporučen druhý pedagog – surdoped se znalostí znakového jazyka a chlapec si zopakoval 1. ročník. Nadále je nezbytné vzdělávání podle IVP, žák pokračuje pomalým tempem. Deficit z raného období života nemůže vyrovnat, ale podpora je vyhovující, žák do školy chodí rád. Ve výchovách je zapojen do práce s ostatními spolužáky.

Bez možnosti využití PO - další pedagogický pracovník, by nebylo zajištěno vzdělávání neslyšícího žáka prostřednictvím znakového jazyka. Při počáteční absenci znalosti znakového jazyka by podpora tlumočnickem ZJ byla neefektivní.